

יום פטירת הצדיק

כדאי להדליק נר לבקש בזכותו...

היום, ט' באב

רבי יעקב יצחק הלוי

החווה מלובלין

יום א', י' באב

יששכר בן יעקב אבינו

ורבי יצחק אברבנאל

יום ב', י"א באב

רבי יצחק בלזר

יום ג', י"ב באב

רבי יוסף לבטן

יום ד', י"ג באב

רבי נתן שפירא

מגלה עמוקות

יום ה', י"ד באב

רבי מרדכי בירדוגו

יום ו', ט"ז באב

רבי בן ציון אדלר

איפור מקצועי לכלות ואירועים

מחיר מיוחד בהצגת עלון זה

0545641777 שירן

יש לכם מאמר, סיפור, בדיחה, מאמר מחזק - שילחו אלינו למייל ונפיץ לכם ישראל.

Metukim.Midvash@Gmail.com

דרושים 4 תורמים בהוראת קבע של 30 ש"ח בחודש, לקניית ספר תורה ב"אור זרוע", ראש העין. לפרטים: 0528219297 ערן

רצוננו לא להכניס יותר פרסומות בעלון. אנא, עזרו לנו בהוראות קבע ותרומות. תודה.

הלכות

תשעה באב שחל במוצ"ש

עפ"י הרש"ל צ מרא דאתרא הרב עובדיה יוסף שליט"א

כשחולצים את הנעליים לאחר אמירת 'ברכו' של ערבית, יחלוץ נעליו מן הרגל האחת ברגל חברתה, ולא יגע במנעליו. וכן יוכל לחולצם בנגיעה בשרוך נעליו בלבד, שאז אין צריך נטילת ידיים.

לאחר צאת השבת, קודם קריאת מגילת איכה, מברכים על הנר בורא מאורי האש, ואין מברכים על הבשמים. ואם שכח לברך על הנר - יברך אחר כך במשך הלילה.

מותר לישיב על גבי כרים וכסתות או ספסל נמוך, שאין גבוה טפח.

מצווה לקום מפני תלמיד חכם או זקן בתשעה באב אף על פי שיושבים על הקרקע.

בשעת הקינות אסור לדבר ולצאת לחוץ כדי שלא יפסיק ויסיח דעתו מן האבל.

חולה - אפילו שאין בו סכנה - פטור להתענות בתשעה, וחולה שנתרפא, ועודנו חולה ומצטער מאוד בתעניתו - מותר לו לאכול, רק שלא יוכל למעדנים.

אפילו מעוברות ומניקות שפטורות משאר צומות של דברי קבלה (צום גדליה, צום עשרה בטבת וצום י"ז תמוז) - מתענות ומשלימות בתשעה באב. אך מועברות ומניקות שיש להן חולי - אפילו אין בהן סכנה - אין להם להתענות בתשעה באב. ואם יש להן חולשה רבה - יעשו שאלת חכם ונכון לעשות שאלת חכם בכל מקרה.

הלכות גניבה וגזילה

אמירת שלום: כל מי שיודע שחברו רגיל לומר לו שלום - יקדים הוא לומר שלום לחברו. ואם חברו אמר לו שלום, והוא לא החזיר לו שלום, הרי הוא נקרא גזלן. ואפילו אם נמצא באמצע לימודו - מותר לו להשיב שלום למי שרגיל לומר לו שלום.

"ואין למו מכשול", הרב אברהם ישראל

הלכות לשון הרע

חובה לזכור! איסורי לשון הרע ורכילות הם גם בדיבורי אמת, ובדיבורי שקר נוסף איסור מוציא שם רע. איסור רכילות פירושו, שאומר לחברו מה אחרים אמרו עליו או עשו לו, כל דבר שמעורר שנאה או מחלוקת. איסורי לשון הרע ורכילות חמורים גם למספרם וגם לשומע ומקבלם.

דרך תשובה למי שסיפר על חברו לשון הרע: ילך ויתוודה ויפייס אותו ואם ניזוק בממון על ידי הסיפור - יצפה אותו עד שימחול לו.

מעלת זיכוי הרבים

"וראוי לך, אחי, לדעת, כי זכויות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל תכלית הרחוקה בתקון נפשו לאלקים ית', ואלו היה קרוב למלאכים במדותם הטובות ומנהגייהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו, אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכותם בכל הימים ובכל הזמנים, וכו'..."

וכן, אחי, מי שאין מתקן אלא נפשו בלבד, תהיה זכותו מעטה, ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות - תוכ פל זכותו כפי זכויות, כל מי שתיקן לאלקים".

חובת הלבבות, (שער אהבת ה', פ"ו) וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (מסכת אבות ה, יח) "כל המזכה את הרבים - אין חטא בא על ידו..."

חובת הלבבות, (שער אהבת ה', פ"ו) ונאמר (דניאל יב, ג) "והמשפילים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים כפוכבים לעולם ועד".

תודות לתורמים בעילום שם דרך בנק הדואר. ה' ימלא משאלות לבם לטובה וזכות הלומדים בעלון תגן בעדם.

לרפואת והצלחת כל עם ישראל, וכמובן, בפרט, לתורם האלמוני הנדיב. חזרה בתשובה לעזרא בן חתון ואבינועם בן פסיה.

מזל טוב לבן אליגון לרגל הולדת הבת, אנאל, בשעה טובה ומוצלחת, לאחר ניסים גדולים ורחמי שמיים! שיזכו לרוות ממנה נחת ותגדל לעשות רצון בוראה.

תקראו, תהנו, תתחזקו, תדפיסו ותעבירו הלאה... שבת שלום, מתוקים מדבש"

תודה רבה לתורמים בהוראות קבע, ה' ימלא משאלות ליבם לטובה: מקיטן מורג, נסלי דיין ומשפחתו, שימי עובדיה ומשפחתו. ליטל חרזי. אברהם ירקוני. דדי בן עזרא. חנן חולדברג. רן לוי. שמשון ומרסל עמיאל. אלי עזר. דורון מגער. לילך ירקוני. לאה ירקוני. משפחת חתוכה. בנימין מזרחי.

לתרומות בהוראת קבע או תרומה חד פעמית, וכן אפשר לקבל קופות צדקה אצל אבי ירקוני 0548300440. בנוסף, גם ישירות לבנק הדואר, לחשבון מס' 20183234. התורמים לזיכוי הרבים יתברכו מפי עליון

ה' רצון שזכות הלימוד בעלון זה יהיה לשלומם של כל החיילים באשר הם. אכ"ר - לרפואה והצלחה. פרנסה טובה /או/ זיווג הגון, עלייה בתורה ויראת שמים. הרב אליעזר שיק בן מלכה • הרב שמעון חירארי בן בכיה • הרב עובדיה יוסף בן ג'ורג'יה • עובד בן שושנה • כהן דליה הילה וסעידה מזל בנות מרים • יהודה בן אזמרה • סאסי אסף בן סעידה מזל • משי אליאס • אסתר בת אריס • יוסף בן עזרא וימנה • משפ' דהרי • משפ' מדר • לני אשכנזי בת פלורה • עדנה בת תאג' יא • אברהם אשכנזי בן פלורה, רעייתו טלי • ובני משפחתם • רותית בת אורה • אורה בת דבורה • להצלחת משפחת בלץ • יוחאי ואמיר בני ידידה מלמד • טליה אודל בת רות • ראובן יעקב בן רחל • נתמן בן רות • הלל דב בן אירן דבורה • מנשה בן שרה • אשירי נתמן בן עובדי • נעילי • משפחת רבי מרדכי אליהו זצ"ל • רבי יחיאל בן יוסף דהרי • רבי יוסף כחלני • שרה כחלני • סאסי • בן זולה • מאיה ליינגר בת ליה • עזרא בן עבדאללה • סעיד • סעידה • אברהם בן ג'ורג'יה • אליעזר בן אזמרה • סאסי אסף בן כרמלה • מרים בת נעמה • אזמרה בת ססיה • מרים בת גורג'יה • יעקב בן שלמה • חני חנוך בן ארסל'ן • חיים בן אלישבע • גבריאל בן נג'יה • ג'וליה בת מנתה • יחיאל בן מרים • חיים בן שרה • פלורה בת גיניה •

מהתוקים

חפשו אותנו...

מהדבש

לעיטוי נשמת כרמית לירה בת לילנה

ונופת צופים

ואנכי תולעת ולא איש

מצינו, שגדולים היו לנו בהסטוריה, ולפני מותם כפרו בכל, רח"ל, כגון רבו של רבי מאיר בעל הנס, אלישע אחר, ויוחנן כהן גדול, וזה לא פלא - שהרי כבר אמר רבן גמליאל, בנו של רבי יהודה הנשיא, (מסכת אבות ב, ד) "ואל תאמן בעצמך עד יום מותך", כי יצר הרע מחכה תמיד בכל הזדמנות להפיל את האדם ולשאוב ממנו את כל הקדושה.

מסופר על אחד הצדיקים, שנשאל ע"י תלמידיו, מדוע בוכה לפני שעמד להיפטר מהעולם. אמר להם הרב, שהוא בוכה, כי יש לפניו 2 דרכים: אחת גן עדן ואחת גיהנם - והוא לא יודע לאן יוליוכו אותו.

כך צריך להרגיש האדם שהוא בדרך האמצעית, כמו שאומר הרמב"ם, וכל מצווה שלו - מסייעת לו ולכל העולם להגיע לתיקון וח"ו העבירה - לצד השני.

כך הרגיש דוד המלך ע"ה - "ואנכי תולעת ולא איש" (תהלים כב, ז) כמו שאין עצמות לתולעת - כך הוא בדיוק - לא חזק בשום דבר, אפילו שהניח תפלין ושמר שבת כבר הרבה זמן - לא בטוח שימשיך בזה, ובין לילה יכול להשתנות.

לכן, יזכור זאת האדם ולא יישב על מי מנוחות כאילו כבר גן עדן בידינו...

מאיר גואטה

עיקר התשובה

שמעתי מפי רבנו ז"ל שאמר, שעיקר התשובה הוא לבלי לעשות עוד מה שעשה, דהיינו, כשבא למקומות אלו שהיה מקודם ועכשיו פונה עורף מהם ואינו עושה עוד מה שעשה - זהו עיקר התשובה ורק זה נקרא תשובה.

מעשה

היה איש חולה עוד מנעוריו ומחמת זה נהג לפרוש ממאכלים לא בריאים, והיה נוהג להחליף את לחמו הרך והטרי בעד לחם קשה. וכן היה שותה תה שהוא טוב לחולי

מזל טוב לאשתי היקרה, שהביאה לי בן זכר! ימלא ה' משאלותייך לטובה ושלח לך החלמה מהירה ותזכי לראותו עוד על אדני התורה והחסידות עם יתר הילדים. אמן. ובשעה טובה ומצלחת זו, אני מברך את כל בני ובעות ישראל, שיזכו לזיווגים הגונים וכה להחזיק עד החתונה, ושילום בית לכל הנשואים ודע בך קיימא הרועות ולידות קלים, אמונה שמחה ואומן ראש השנה...

שים את מבטחך באלוהים לבדו. זוהי הפשטות לאמיתיה. כל ניסיון ללכת בדרך אחרת, פירושו - הסתבכות

איך אפשר להתאבל על דבר שקרה לפני אלפיים שנה?! - סיפור אחיתי

תודה ליגאל חטאב

כל שנה, כשהיה מגיע תשעה באב, הייתי קצת בבעיה.

מדובר היה ביום שבו אנחנו אמורים להתאבל על חורבן בית המקדש. יום שבו אנו לא אוכלים, לא שותים, לא נועלים נעלי עור, ונוהגים מנהגי אבל שונים ומיוחדים.

בכל שנה הייתי מגיעה לבית הכנסת לשמוע את מגילת 'איכה' שמקוננת על חורבנה של ירושלים, אך בכל פעם מחדש הייתי מוצאת את עצמי מרחפת במחשבותיי לאיזורים אחרים לגמרי.

בעוד החזן היה קורא על בית המקדש, אני הייתי מתנתקת לחלוטין, מתכננת את חופשת הקיץ שלי, שמחה על שנגמרה תקופת המבחנים, או סתם מקווה שהצום יעבור בקלות גם השנה.

בואו נודה בזה, קצת קשה להתאבל באמת על דבר שקרה לפני אלפיים שנה, שמעולם לא ראינו, ושלא כל כך חסר לנו בחיי היומיום...

נקודת המפנה - "מבצע שלמה"

בתחילת שנות העשרים של חיי, עבדתי בתור מורה ומדריכה באתר הקארוונים 'בת-חצור', שהיה ממוקם ליד גדרה. אתר שבו היו 700 קארוונים, שאיכלסו אלפי עולים חדשים מאתיופיה.

בבקרם עבדתי כמורה בבית הספר 'יד-שבתאי' שבאשדוד (שם למדו העולים), ובשעות אחר הצהריים והערב עבדתי כמדריכה באתר עצמו.

היה זה זמן קצר לאחר "מבצע שלמה", מבצע שבו הובאו לארץ בערך 14,500 יהודים מאתיופיה, ברכבת אווירית. היה זה מבצע מרגש ומיוחד, וכל הציבור בארץ הופתע לראות שפתאום מסתובבים פה יהודים שלמעשה 'נתלשו' מהעם שלנו לפני שנות דור.

הם לא הכירו את יום העצמאות, לא את יום ירושלים, ואפילו לא את פורים או את חנוכה.

ניכר היה שהם יהודים. הם שמרו שבת, הכירו את רוב החגים, שמרו על מסורת יהודית באופן אדוק ושמרני, אך ברור היה שלא הכל היה ידוע להם. כנראה הנתק שעברו במשך כל השנים הללו, השפיע על עולם המסורת שלהם. כנראה שהאירועים ההסטוריים הללו התרחשו לאחר הניתוק בינינו לבינם, ולכן הם לא שמעו על הארועים או על ההלכות שנגזרו כתוצאה מכך לאורך הדורות.

כמורה ומדריכה, תפקידי היה מורכב מכמה משימות: בראש ובראשונה, הוטל עלי

כמובן, ללמד אותם את השפה העברית. כעולים חדשים, התנאי הבסיסי ביותר לקליטה מהירה, הוא השיחה היומיומית עם נהג האוטובוס או עם בעל המכולת.

במהרה הסתבר לי, שזו היתה המשימה הפשוטה והמשעממת ביותר מבין שאר המטלות שלי.

במהלך הזמן, גיליתי כל כך הרבה חסכים בידע ההסטורי והמסורתי שלהם, וחשבתי לעצמי שאם לא אשים דגש על השלמת הפערים הללו, הקליטה שלהם בארץ לעולם לא תהיה שלימה. הרי כיצד יוכל נער להשתלב בתנועת הנוער השכונתית, אם הוא לא ידע מהו סביבון, או דגל ישראל, או המנון 'התקוה'? כיצד תשתלב אישה בשיחת חולין עם שכנותיה, אם היא לא מכירה את השכלולים המודרניים של ההלכה, כמו שעון שבת, פלטה, וכו'...?

החלטתי שאקדיש זמן ניכר בכל יום בכדי ללמד על היהדות של ימינו. יהדות שבעבר נראתה בדיוק כפי ששמרו עליה יהודי אתיופיה גם היום.

אבי הגיע פסח בא...

הגיע ראש חודש ניסן, והחלטתי להתחיל ללמד בכיתה על חג הפסח.

היו לי בכיתה 20 תלמידים בכיתות ג'-ו' (הם שובצו על פי רמת הקריאה שלהם, ולא לפי גילם הכרונולוגי). התכנון שלי היה, ראשית, לקשור את חג הפסח לחגים האחרים, בכך שאזכיר להם את נושא שלושת הרגלים, את שלושת המועדים בשנה שעם ישראל נהג לעלות לירושלים. התכוונתי לקצר בהקדמה הזו, רק תזכורת קטנה, ומיד לפתוח בנושא חג הפסח.

"היום ראש חודש ניסן, וזהו חודש שבו אנו חוגגים את חג הפסח", פתחתי את השיעור, "פסח - הוא אחד משלושת הרגלים. בפסח נהגו כל היהודים לעלות לירושלים, לבית המקדש."

אך בשלב זה, קפץ אחד התלמידים וקטע את דברי: "המורה, את היית פעם בבית המקדש?"

חייכתי אליו, מתוך הבנה שהוא קצת מבולבל: "לא, מה פתאום, זה היה ממש מזמן!"

התלמיד התעקש, ואלינו נוספו כמה זוגות עניינים: "כן, בסדר, מזמן, אבל את היית שם? היית בבית המקדש פעם מזמן?" "אני לא הייתי שם, אבא שלי לא היה שם, סבא שלי גם לא! כבר אלפיים שנה אין בית המקדש!" שוב חייכתי, הפעם קצת מבולבלת. חשבתי לעצמי, מה הוא לא מבין? אולי העברית שלי קשה לו?

החלטתי להסביר בבהירות: "לא, מה פתאום, זה היה ממש ממש לפני הרבה מאד שנים. לפני הרבה הרבה זמן!", קיוויתי שהפעם הבהרתי את עצמי כראוי.

אך כעת שאר התלמידים הצטרפו אליו, ושאלו בהמולה ביחד: "אף פעם לא היית שם?", "המורה, איך זה להיות בבית המקדש?", "איך נראה בית המקדש?"

"שקט!", ניסיתי להרגיע את הרוחות, "תקשיבו, אין בית המקדש! היה מקדש לפני הרבה מאד שנים, אבל היום אין! הוא חרבו הוא נשרף! אני לא הייתי שם, אבא שלי לא היה שם, סבא שלי גם לא! כבר אלפיים שנה אין בית המקדש!"

אמרתי את המילים שוב ושוב. מה הסיפור? זו מציאות שנולדנו כולנו לתוכה, למה הם כל כך מוטרדים מזה? ההמולה בכיתה רק התגברה יותר, כעת הם התחילו לדבר ביניהם באמהרית, מתווכחים, מתרגמים, מסבירים, צועקים, ואני כבר לא מצליחה להשתלט על הסדר בכיתה.

כשצלצל פעמון בית הספר, הם אספו את חפציהם ורצו הביתה. אני יצאתי מבית הספר מותשת ומבולבלת לגמרי.

למחרת...

בבוקר שלמחרת, עמדתי באוטובוס שהביא אותי אל בית הספר, כשאירועי יום האתמול כמעט ולא הטרידו אותי. למעשה, כמעט שכחתי לגמרי מכל הסיפור. תכננתי היום ללמד רק מקצועות כמו חשבון והנדסה, כך שלא חשבתי על נושאים אחרים.

כשהגיע האוטובוס לתחנה שלי, ירדתי ממנו והתחלתי לצעוד בשלווה לכיוון שער בית הספר.

השומר שעמד בשער קיבל את פניי במבט קצת מבוהל. "תגידי", הוא פנה אליי, "מה קורה פה היום? יש לך מושג?" ניסיתי להיזכר אם יש איזו פעילות מיוחדת, או טקס מסוים ששכחתי ממנו, אך לא הצלחתי להיזכר במשהו חריג.

"למה?", שאלתי אותו, "מה קרה?" הוא לא ענה לי, ורק הצביע לכיוון פתח בית הספר. הרמתי את מבטי, וראיתי שם התקהלות לא קטנה של עולי אתיופיה מבוגרים, כנראה הוריהם של התלמידים שלי. מה הם עושים פה? ועל מה כל הצעקות שלהם?

ניגשתי אליהם, מנסה להבין מתוך מעט האמהרית שהבנתי, על מה כל הרעש.

כשהתקרבתי אליהם, פתאום השתרר לו שקט גמור. אחד המבוגרים שידע עברית ברמה טובה יותר, שאל אותי: "את המורה

של הילדים שלנו?"

"כן", עניתי, "מה קורה פה, אדוני?"

"הילדים חזרו אתמול הביתה, ואמרו לנו שהמורה שמלמדת אותם, סיפרה להם שאין בית המקדש בירושלים. מי יכול להגיד להם דבר כזה?", הוא הביט עליי במבט כועס.

"אני אמרתי להם. דיברנו על בית המקדש, הרגשתי שהם קצת מבולבלים, אז הבהרתי שבית המקדש נשרף לפני אלפי שנה, ושהיום אין לנו שום בית מקדש. זה הכל. על מה כל ההמומה?"

הוא הביט עליי במבט לא מאמין. "מה? על מה את מדברת?"

עכשיו הייתי עוד יותר מבולבלת. "אני לא מבינה. על מה כל הכעס? פשוט הזכרתי להם שבית המקדש החרב, שאינו קיים היום."

האיש פנה לשאר חבריו, ותרגם עבורם בגמגום ובקול רועד את דברי.

פתאום ההמולה התחדשה, אך אפילו בטונים גבוהים יותר מאשר קודם.

הנציג שלהם השתיק את רעיו, ושוב פנה אלי. "את בטוחה?"

לא הבנתי על מה הוא מדבר. "מה בטוחה? אם בית המקדש חרב? ברור שאני בטוחה!", לא הצלחתי להסתיר את החיוך מעל פני. איזו סיטואציה מוזרה, חשבתי לעצמי.

קבוצה של 3 גברים התחילו לדבר ביניהם בשקט, במהירות, מבולבלות ומתקשות להאמין. האיש שוב פנה לחבריו, ובטון דרמטי תרגם את דברי.

נראה היה שבשלב הזה סוף סוף הובן המסר, אך כעת התחיל מחזה שונה; אישה אחת נפלה על האדמה, השניה פרצה בבכי קורע לב, גבר שעמד לידם הביט בי כלא מאמין. קבוצה של שלושה גברים התחילו לדבר ביניהם בשקט, מילים מהירות, מבולבלות ומתקשות להאמין; הילדים עמדו בצד, הביטו במתרחש במבוכה ניכרת; עוד אישה פרצה לפתע בבכי נרגש; בעלה ניגש וחיבק אותה.

עמדתי מולם, והייתי המומה. הרגשתי כאילו הבאתי אליהם בשורת איוב שהיתה קשה מנשוא. כאילו בישרתי להם על מותו של אדם אהוב. עמדתי מול קבוצת יהודים שמשם התאבלו על חורבן בית המקדש שבירושלים!

תשעה באב

לאחר כמה חודשים, שוב הגיע תשעה באב. עמדתי בפיתחם של הלימודים באוניברסיטה, והתקופה בה הייתי מורה ומדריכה נראתה לי אי שם רחוקה בתוך

מאור מאיר

עוז אבן ועוז אבן...

יזוע, לכול מלווה ומלווה לכול יהודי עולם - הוא בונה עוז אבן ועוז אבן בבית המקדש הלילי לאנו מלפניו לו לירד.

בתפילות למונה עלה מקלס אנו: "תלכון בתוך ירושלים עירך כאלר זכרת וכסא זוז עבדק מהרה תכין ובהנה אותה בנין עולם מהרה בימינו".

אנו רוצים ליבנה לנו הי את בית המקדש מהרה, כי כבר קלה לנו מאוז בגלות אך הרבה מצה תלוי בנו ובמעלינו.

לכון בבקלה לו בתפילה, לריק גס לבקל לנשאר מאוז מעברות וזכרים אפורים, אלר מחריבים את בית המקדש, ולצכנו הי לעלות מלוות הרבה ובחלק רב, אלר יוסיפו עוז בגיית בית המקדש ליבנה מהרה בימינו, אמן.

מאיר ג'ואטה

ההסטוריה.

הגעתי כמו בכל שנה לבית הכנסת, כולם כבר ישבו על הרצפה (כפי שנוהגים בבית האבלים), וחיכיתי לשמוע את מגילת איכה. כבר ציפיתי שכמו בכל שנה, זה יהיה זמן שבו 'ארחף' למחשבות רחוקות, ואקווה לא להיות רעבה מדיי בצום הזה. קריאת המגילה החלה, ופתאום קראתי את הפסוקים הראשונים: "איכה ישבה בדד... היתה כאלמנה... בכו תבכה בלילה, ודמעתי על לחיה, אין לה מנחם מכל אוהביה, כל רעיה בגדו בה, היו לה לאויבים..."

לא יכולתי שלא להיזכר באותו ראש חודש ניסן. במבטים של הילדים הכועסים. בצעקות של ההורים. בבכי של האימהות. בשקט האומלל של הגברים. בהלם שהשתרר לשמע בשורה כל כך קשה. כאילו בישרתי להם שכרגע מת אדם יקר ללבם.

הם לימדו אותי שיעור משמעותי ביותר על יהדות עמוקה, יהדות שנמצאת מעל מושגי הזמן והמקום. יהדות אמיתית. באותו הרגע הבנתי.

הבנתי שכך, בדיוק כך, אנחנו אמורים להתאבל על המקדש בתשעה באב. אנו אמורים לבכות על אובדן האחדות והשלום בעולם כולו. להצטער על היעלמות השכינה והקדושה מחיינו בארץ ישראל. לכאוב את חורבנו של המרכז הרוחני והתרבותי, שאיחד את כל העם סביבו.

מאז, בכל שנה כאשר מגיע תשעה באב, אני חווה מחדש את המקרה ההוא, את אותם האנשים שמצד אחד אני לימדתי אותם על היהדות שבארץ ישראל של היום, אך מצד שני, הם לימדו אותי שיעור משמעותי חשוב ביותר על יהדות עמוקה, יהדות אשר נמצאת מעל מושגי הזמן והמקום. יהדות אמיתית...